

Niedawno (w tygodniu 13-18 stycznia 2014) Electronic Frontier Foundation (EFF) zorganizowała “[Tydzień praw autorskich](#)”, aby przypomnieć nam, jak złożony jest to problem oraz co możemy i powinniśmy zrobić w sprawie praw autorskich. Dla każdego z sześciu tematów (po jednym na dzień), uczestniczące instytucje wniosły swój wkład w postaci blogów, artykułów i innych inicjatyw. Jest to fascynująca lektura, z którą warto się zapoznać. Poniżej krótkie omówienie zilustrowane cytatami z wybranych tekstów:

Przejrzystość

Po publicznym oburzeniu nad ACTA i SOPA, Kongres USA próbuje ponownie zachować nowy projekt ustawy w tajemnicy. Tym razem jest to TPP, które, jeśli wejdzie w życie, może ukryć nowe reguły dotyczące praw autorskich w tajnych negocjacjach traktatowych. Jak i poprzednio, ustawodawca obawia się publicznej konsultacji, rozmawiając tylko z przedstawicielami przemysłu.

“Przeciek w postaci rozdziału "Własność Intelektualna" umowy o Partnerstwie Trans-Pacific (TPP) potwierdził nasze najgorsze obawy: Wielcy producenci medialni próbują przepchać ekstremalne przepisy dotyczące praw autorskich w tajnych transakcjach handlowych, które wprowadziłyby drastyczne ograniczenia w Internecie. Podczas gdy Hollywood miał łatwy dostęp do przeglądania i komentowania projektów tekstów - więc może wprowadzić przepisy, które zechce - nasi prawodawcy zostały w większości pominięci”. - [EFF](#)

Budowanie i obrona solidnej domeny publicznej

Organizacje, takie jak Internet Archive, Creative Commons, Library Copyright Alliance, American Library Association i inne wyrażają swoje obawy co do ostatnich prób objęcia prawem autorskim samej legislacji (odpowiednika "dziennika ustaw") i innych prób ograniczenia dostępu do zasobów domeny publicznej.

"Aby rozstrzygnięcie tego, co jest w domenie publicznej zrobić łatwiejszym Open Knowledge Foundation pracuje nad tworzeniem [kalkulatorów domeny publicznej](#) - narzędzi, które pozwalają określić stan praw autorskich dzieła (w domenie publicznej, czy też nie)". - [Open Knowledge Foundation](#)

Otwarty dostęp

To co jest publiczne powinny być publicznie dostępne. Postęp wiedzy i kultury zależy od swobodnego udostępniania prac i danych naukowych. W 2013 r. Biały Dom wydał dyrektywę stwierdzającą, że wszystkie badania finansowane ze środków publicznych powinny być publicznie dostępne w repozytoriach. Jak jest to realizowane ? Co możemy zrobić, aby zwrócić społeczeństwu wiedzę społeczną?

"Krótko mówiąc, mamy badania finansowane przez podatników, za które wydawca nie płaci nic, ale dostaje pełne prawa autorskie, a następnie sprzedaje czasopisma z powrotem instytucjom akademickim w subskrypcji często dobrze ponad 100,000 dolarów rocznie. Jeszcze bardziej obraźliwe w tym wszystkim jest to, że prawa autorskie nigdy nie były powodem tego, że prowadzono badania naukowe". - [TechDirt](#)

Co kupiłeś jest Twoją własnością

Ta prosta reguła pozwala zrobić wszystko, co chcesz z książką lub płytą CD którą kupiłeś (oprócz jej kopiowania). Możesz dać ją znajomemu, pożyczyć (także w bibliotece), sprzedać. Reguła ta jest prawem w USA ale nie w wielu krajach europejskich. A co z zakupionym oprogramowaniem lub e-bookiem kupionym na Amazon? Czy naprawdę został kupiony? Czy masz takie same prawa jak w w przypadku książki?

"...Czytający książki w Nook są licencjobiorcami, nie nabywcami, są stronami jakiejś umowy licencyjnej. Umowy takie usuwają transakcje z obszaru praw autorskich i przenoszą w obszar

kontraktów. Jest to ponury krajobraz często pozbawiający użytkowników ciężko wywalczonych praw w ramach ograniczeń wyłączności w prawie autorskim. " - [American Library Association](#)

Prawo dozwolonego użytku

Wiele można dokonać z materiałem, który jest chroniony prawem autorskim. Bez prawa dozwolonego użytku nie można było by nawet wspomnieć o książce. Google nie mogłoby dostarczyć streszczenia wiadomości. Tworzenie zrzutów ekranu byłoby niezgodne z prawem, tak samo jak przytoczenie cytatu. Jest bardzo ważnym, aby bez wahania korzystać z prawa dozwolonego użytku, nie dając się zastraszyć.

"Następnym razem kiedy ustawiasz swoją nagrywarę aby nagrać program, który chcesz obejrzeć w innym czasie, pomyśl chwilę, dlaczego jesteś chroniony przed procesami sądowymi z branży rozrywkowej. Jest tak dlatego, że 17 stycznia 1984 roku Sąd Najwyższy Stanów Zjednoczonych orzekł, że konsumenci mogą nagrać swoje ulubione programy telewizyjne i oglądać je później, bez zgody właściciela praw autorskich. Takie działania nie stanowią naruszenia praw autorskich, ponieważ mieszczą się w ramach dozwolonego użytku czyli w ramach ograniczeń i wyjątków od praw wyłączności przyznanych przez prawo autorskie autorom pracy twórczej. - [Benetech technology](#)

Jakie powinno być prawo autorskie

Prawo autorskie zostało ukształtowane w ostatnich dekadach dużo bardziej przez interesy finansowe wielkich korporacji niż przez potrzeby społeczeństwa. Dziś możemy wziąć udział w dyskusji nad tym, jak zreformować to prawo tak, aby spełniało rolę do której było pierwotnie przeznaczone. Można np. publicznie wypowiedzieć się na temat, jak naprawić [prawo autorskie w Unii Europejskiej](#) i więcej.

"Prawo autorskie ma ważny cel wspierania kreatywności. Zachęca artystów, pisarzy, itp. do rozwijania nowych i oryginalnych pomysłów, które mogą być następnie doznawane przez innych. Służy jako sposób uznania ich twórczych dokonań. Jednak prawo autorskie nie powinno być nigdy tak restrykcyjne, aby ograniczyć kreatywność i zahamować wzrost. Otwarta wymiana idei i myśli w wielu aspektach powinna być wykorzystywane do tworzenia nowych dzieł przez nowych twórców, którzy mogą wtedy uzyskać prawa autorskie dla swoich utworów". - [Organization for Transformative Works](#)

Tydzień praw autorskich

Wpisany przez Marek Zieliński
poniedziałek, 10 lutego 2014 00:00 - Poprawiony wtorek, 04 lutego 2014 00:35

Zachęcam do zapoznania się z całym materiałem [Tygodnia praw autorskich](#) .

Marek Zieliński

Artykuł ukazał się 4 lutego 2014 w *Blogu archiwistów i bibliotekarzy Instytutu Piłsudskiego*

Może Cię też zainteresować

- [Otwarte czasopisma naukowe a prawa autorskie](#)
- [Doroczna konferencja METRO 2014](#)